
LITERATUURBESPREKING

"Moordouders"

Gerard Lohuis

A.J. Verheugt, *"Moordouders, een klinische en forensisch psychologische studie naar de persoon van de kinderdoder"*, Uitgeverij Van Gorcum Assen, 2007. 192 pag. ISBN 978 90 232 4366 3.

Vader doodt kinderen en slaat daarna de hand aan zichzelf. Een kop uit de krant van nog niet zo lang geleden waar de emotie van af spat. Het is op het eerste gezicht bijna niet te begrijpen. Wat bezielt iemand om tot zo'n daad over te gaan en had dit voorkomen kunnen worden? Wie is de dader, wie zijn de slachtoffers, onder welke gezinsomstandigheden kan dit gebeuren en wat zijn de delictomstandigheden?

Na het lezen van *moordouders* zijn een aantal vragen beantwoord of op z'n minst is er een beter beeld ontstaan van motieven en achtergronden waardoor de daad heeft kunnen gebeuren. Het boek bestaat uit twee delen. In het eerste deel wordt aan de hand van een omvangrijke literatuurstudie vanuit een historisch perspectief verslag gedaan van kinderdoding. Zo blijkt het in de Romeinse oudheid de vader te zijn die een cruciale rol speelt bij het bepalen of een pasgeboren kind mocht blijven leven. Op basis van misvorming, financiële kosten of onwettigheid mocht de man de beslissing nemen over dood of leven van het kind. Wanneer de moeder het kind doodde, maakte zij zich schuldig aan moord. In de Renaissance veranderde de visie op kinderdoding. Waar in de Middeleeuwen kinderdoding oogluikend werd toegestaan, werd in de tijd vanaf de Verlichting op basis van een opkomend Humanisme kinderdoding als strafbaar te boek gesteld. In de Moderne Tijd is de status van het kind dezelfde als van volwassenen. Toch kunnen er ook heden ten dage nog vragen worden gesteld bij deze gelijke rechten wanneer we zien dat door abortus alleen al in de Westerse wereld per jaar ongeveer vijf miljoen kinderen geaborteerd worden

In het tweede deel van het boek wordt verslag gedaan van een beschrijvend onderzoek naar kinderdoding in Nederland. Daarbij worden de persoon van de dader, de slachtoffers en de omstandigheden waaronder de kinderdoding heeft plaatsgevonden, beschreven. Het wordt duidelijk dat kinderdoding ongeveer 10 tot 15 keer per jaar plaatsvindt waarbij gemiddeld 12 tot 16 slachtoffers vallen. Wat de dader betreft is het zinvol om onderscheid te maken tussen neonaticideplegers (leeftijd slachtoffer niet ouder dan 1 dag), infanticideplegers (slachtoffer ouder dan één dag en jonger dan één jaar) en filicideplegers (slachtoffer ouder dan één jaar). De neonaticidepleger is meestal een jonge vrouw (tussen 16 en 30 jaar oud) en betreft bijna altijd het eerste kind. Infanticideplegers zijn voor tweederde vrouwen en de filicidepleger is meestal een man. Het onderzoek levert een schat aan informatie op over de psychische gesteldheid van de dader, de reden waarom iemand tot de daad is gekomen, de achtergrond van de kinderdoder en de opgelegde straf (waaruit een beoordeling blijkt van de toerekeningsvatbaarheid van de dader). Uit het onderzoek blijkt dat ruim zestig procent scoort op de As-1 stoornis en ook ruim zestig procent een As-2 stoornis heeft. Bijna altijd zijn er een aantal stressoren aan te wijzen in het jaar voorafgaande aan de doding. Daarbij kan gedacht worden aan echtscheiding, gezinsuitbreiding of werkproblemen). Een opvallend verschil is te zien bij de strafmaat. Vrouwen worden milder gestraft (mannen krijgen 'vier keer de straf' die een vrouw opgelegd krijgt). Het boek eindigt met een groot aantal praktische aanbevelingen.

Met dit onderzoek is monnikenwerk verricht. Vanuit een gedegen historisch perspectief en grondige analyses van feiten, zoals deze uit strafdossiers te herleiden zijn, is relevante informatie beschikbaar gekomen die kinderdoding vanuit een meer wetenschappelijk perspectief belicht. De eerste indicaties voor een vroegtijdige onderkenning van potentiële risicosituaties worden in dit boek in beeld gebracht. Hiermee kunnen hulpverleners, wetshandhavers en wetenschappers hun voordeel doen.

Socratisch Motiveren

Gerard Lohuis

Martin Appelo, *Socratisch Motiveren*, Uitgeverij Boom Amsterdam, 2007
ISBN 978 90 8506 444 2, 144 pagina's (incl. dvd), 32,50 euro.

Het overkomt iedere hulpverlener. De diagnose is duidelijk gesteld, de cliënt knikt begrijpend en vervolgens wordt het plan ontrold dat tot verbetering moet leiden. En dan ineens blijkt het niet te werken. De hulpverlener krabt zich eens achter de oren en doet een poging om de cliënt te overtuigen van het plan in een motiverend gesprek. Helaas, ondanks de goede bedoelingen komt de verandering niet op gang. In een poging om de eigenwaarde te redden bedenkt de hulpverlener dat de cliënt niet gemotiveerd is. Iedere hulpverlener die nu nieuwsgierig is geraakt, is een potentiële lezer van *Socratisch Motiveren*. Appelo heeft naam gemaakt op het terrein van de cliëntgerichte rehabilitatie en is een bedreven hulpverlener op het terrein van de cognitieve therapie. Dit boek is geschreven vanuit het perspectief van de cliënt. Hoe komt het dat iemand die blijkbaar problemen heeft en aan de bel trekt voor hulp, niet doet wat wordt beoogd? Miller & Rollnick hebben met hun boek *Motivational Interviewing: preparing people to change addictive behavior (1991)* al laten zien dat de houding van de therapeut er vooral op gericht moet zijn om de intrinsieke motivatie bij de cliënt naar voren te halen. Niet de motieven van de hulpverlener, maar de 'verborgen' motieven van de cliënt doen er toe. Weerstand dient reflectief benaderd te worden en de taak van de hulpverlener is 'het op spanning zetten' van beoogde doelen en het gedrag dat iemand laat zien om dat doel te bereiken. Op dat pad komt de cliënt zichzelf tegen met alle weerstand, angst en twijfel over de verandering. In de praktijk is deze motiverende gespreksvoering een zeer waardevolle manier gebleken. Evenals de benadering van Prochaska en DiClemente die met hun veranderingscirkel de stappen waaruit veranderen bestaat, helder weergeven: voorbeschouwen, overdenken, beslissen, actieve verandering en consolidatie hiervan. Beide benaderingen zijn erop gericht iemand te motiveren 'tot' of 'voor'. Appelo borduurt volgens eigen zeggen, voort op deze zienswijze. Ook hij gaat er vanuit dat iemand motieven heeft voor wat hij wel of niet doet. Mensen kunnen niet ongemotiveerd zijn. In tegenstelling tot Miller & Rollnick en Prochaska en DiClemente is de benadering van het socratisch motiveren vooral gericht op het motiveren 'van'. Het verschil is dat de eersten meer gericht zijn op het opheffen van de ambivalentie waardoor veranderen mogelijk wordt en de rol van de therapeut inhoudt de cliënt daartoe te motiveren. Bij socratisch motiveren is de therapeut er vooral op gericht dat de cliënt voor zichzelf duidelijk maakt welke motieven hij heeft om iets wel of niet te doen, zonder daarmee de verandering op gang te willen brengen. Appelo geeft aan dat de socratische methode vooral gebruikt kan worden wanneer andere methoden niet werken. Niet voor niets is de methode ontstaan in de psychiatrie bij mensen die vaak als extreem moeilijk of ongemotiveerd worden gezien.

De methode blijkt te werken om de strijdbijl te begraven en stilstand of hopeloosheid te veranderen in acceptatie of beweging. Daarbij mogen ook andere betrokken mensen rondom de cliënt betrokken worden.

Methodisch gezien zit er een logische opbouw in de methode. Allereerst wordt er gekeken naar het probleem. Van wie is het probleem en hoe ziet het probleem eruit. Vervolgens wordt gekeken naar de levensmotieven van de cliënt en worden in een volgende fase probleem-doel-analyse en de hypothese vastgesteld. Pas dan wordt de vraag gesteld of iemand wil veranderen of niet en wat hiervan de consequenties zijn. Er wordt nadrukkelijk aangegeven dat het van belang is of iemand geen veranderwens, twijfel aan veranderen of wel een veranderwens heeft. Dit bepaalt de inzet en benadering van de therapeut. Appelo koppelt hier ook 'typen mensen' aan omdat volgens hem iemand die alles zelf wil oplossen (lees: alles beter weet) een andere benadering nodig heeft dan iemand die juist informatie nodig heeft om te kunnen veranderen. Naast de betweters komen de angsthazen en de luiaards met hun specifieke benadering langs. In het boek worden gespreksfragmenten letterlijk weergegeven en op de bijbehorende dvd is te zien hoe socratisch motiveren in de praktijk wordt toegepast.

Socratisch motiveren is een boek voor hulpverleners die hun bekeringsdrang even opzij kunnen zetten, of bereid zijn dit te leren. Wanneer tevergeefs van alles is geprobeerd om een verandering op gang te brengen, biedt socratisch motiveren praktische handvatten om verder te komen. Zeker voor mensen die werken in de klinische psychiatrie, forensische psychiatrie of in de OGGz waar nogal eens cliënten voorkomen die op voorhand behoren tot een groep mensen die ogenschijnlijk moeilijk te motiveren is. Dit boek biedt volop inspiratie om verder te komen.